

FÆLLES FREMTID FOR FLERE

Politiske anbefalinger til
investering af en fællesskabsmilliard

RØDE KORS

Vi skal investere i fællesskaber

Alle fortjener at være en del af et fællesskab. Det er sundt for os – ja, jeg vil gå så langt som at sige, at det er livsvigtigt for os. For fællesskaber kan noget ganske særligt. De giver os mening og får os til at føle os værdsat – som en del af noget større. De får os til at trives. Og så er fællesskaberne med til at sikre, at korthuset ikke vælter, når vi møder modgang, smerte og sorg.

Men ikke alle er med. En voksende gruppe står på kanten af eller udenfor samfundets fællesskaber. Flere mistrives, føler sig isoleret og har svært ved at få hverdagen til at hænge sammen – både for dem selv og deres børn. Det oplever jeg tydeligt i Røde Kors, hvor flere kommer til os, fordi de har brug for en økonomisk håndsrækning eller menneskelig støtte i en vanskelig tid. Desværre understøtter undersøgelser og forskning det samme billede.

Heldigvis går det også godt i Danmark. Der er opsving, og, endnu mere opløftende, så oplever jeg en spirende lyst fra mange, der gerne vil gøre mere for andre. Åbne fællesskaberne og række hånden ud mod dem, der står udenfor og kæmper for at holde sig oven vande.

Røde Kors ønsker et samfund, hvor fællesskaber og medmenneskelighed binder os sammen. Gennem vores arbejde med sårbare grupper i Danmark ved vi, at fællesskab og medmenneskelighed gør en forskel. At blive mødt af en fremstrakt hånd eller blive en del af et fællesskab får mennesker til at vokse. Det kan bidrage til, at udsatte kan løfte sig ud af en svær livssituation. Derfor er vi heller ikke et øjeblik i tvivl: Når flere beder os om hjælp, skal vi træde til.

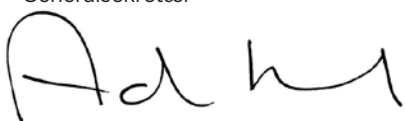
Vores mål er at være den bevægelse, der gør medmenneskelighed til en folkesag i Danmark. I Røde Kors vil vi derfor engagere flere, så vi sammen kan gøre mere for flere af dem, der står udenfor eller på kanten af samfundet. Det er vores løfte. Men der er også brug for politiske prioriteringer. Vi skal investere i de fællesskaber, som binder os sammen på tværs af samfundet. Og vi skal sikre os, at alle får adgang til dem.

Vi har syv visioner for, hvordan vi styrker vores fællesskaber og får endnu flere med. Visionerne indeholder i alt 29 forslag til løsninger. De bygger på Røde Kors' egne erfaringer fra vores frivillige sociale indsatser. Det er vores bud på, hvor investeringen i fællesskaberne skal begynde.

Vores fællesskabsudspil er en invitation til fremtiden. En fremtid, hvor vi sætter fællesskabet på dagsordenen. En invitation, som vi håber, politikere, myndigheder, organisationer, virksomheder og almindelige borgere i Danmark vil tage imod. Røde Kors og resten af civilsamfundet løfter allerede, men vi kan og vil løfte mere. Det samme kan resten af samfundet – og Folketinget har naturligvis et særligt ansvar. Vi er overbevist om, at vilje og samarbejde er vejen til at løfte flere ind i fællesskaberne.

Lad dette være et startskud til fælles handling. Jeg håber, du også vil være med!

Anders Ladekarl
Generalsekretær

“Altså – jeg vil ikke sige, jeg var ulykkelig, inden jeg kom her. Jeg kendte bare ikke værdien af fællesskabet. Jeg tror først rigtigt, man opdager, hvor vigtigt fællesskab er, når man bliver en del af ét”

– Per, 57 år, bruger af Netværkshuset i Kastruplund –

INDHOLD

- 7 **DET LIVSVIGTIGE FÆLLESSKAB**

- 12 **VISION 1**
 ENSOMHED I ALLE ALDRE SKAL NEDBRINGES

- 15 **VISION 2**
 INGEN SKAL STÅ ALENE I SVÆRE OVERGANGE MELLEM SYSTEMERNE

- 21 **VISION 3**
 BEDRE FREMTIDSMULIGHEDER FOR UDSATTE BØRN OG FAMILIER

- 26 **VISION 4**
 MINDRE MISTRIVSEL BLANDT BØRN OG UNGE

- 30 **VISION 5**
 FÆLLESSKABER SKAL VÆRE FUNDAMENTET I INTEGRATIONSINDSATSEN

- 34 **VISION 6**
 FLERE INVESTERINGER I FÆLLESSKABER I UDSATTE BOLIGOMRÅDER

- 36 **VISION 7**
 CIVILSAMFUNDET SKAL SKABE FLERE FÆLLESSKABER

DET LIVSVIGTIGE FÆLLESSKAB

Danmark er et af verdens mest harmoniske og trygge samfund. Undersøgelse på undersøgelse viser, at vi er blandt verdens lykkeligste folk, og vi er stolte af vores unikke samfundsmodel, hvor de fleste har nok og de færreste for lidt. Vi har gensidig tillid, vi tør drømme om fremtiden, og vi har ambitioner på både egne og andres vegne.

Det går godt, og på mange områder er det på vej til at gå endnu bedre – opsving, flere i arbejde og optimisme. Men ikke alle er med, og en voksende gruppe står på kanten af eller udenfor samfundets fællesskaber. Dem skal vi have med, og her er stærke fællesskaber afgørende.

VOKSENDE MISTRIVSEL OG SÅRBARHED

Vi ser i stigende grad mennesker, der lever en sårbar tilværelse med ensomhed, utryghed og isolation. Mennesker, der har svært ved at opfylde de forventninger, de mødes med af samfundet eller finde en meningsfuld plads i tilværelsen. Som mangler håb for fremtiden og føler afmagt. Og som mangler det netværk og fællesskab, som for mange betyder, at de kan håndtere hverdagslivet og klare sig gennem livets uundgåelige kriser og svære overgange uden at give fortabt.

Statistikker viser, at flere og flere danskere føler sig ensomme. De unge er nu officielt den mest ensomme gruppe i samfundet.¹ Flere er psykisk sårbare og psykisk syge, og pres, stress og angst præger hverdagen for flere børn og unge.² Antallet af børn og unge, der får psykiatrisk behandling, er steget med over 70 procent over de seneste ni år.³

Mange familier lever med økonomiske afsavn i hverdagen.⁴ For børnene betyder det dårligere trivsel i hverdagen og på sigt forringede muligheder for at få et godt voksenliv.⁵

En del af familierne er flygtninge på integrationsydelse. Trods mange succeshistorier om flygtninge i arbejde, står for mange fortsat uden for uddannelses- og arbejdsfællesskaberne. De savner nøglen til de fællesskaber i hverdagen og samfundet, som andre tager for givet.

I en række udsatte boligområder landet over er de sociale problemer ekstra fortættet. Forudsætningerne for at indgå i sunde hverdagsfællesskaber, i samfundsfællesskabet som sådan og for at bryde med en negativ social arv, er svækkede.

Det er en udvikling, vi skal handle på. Udenforsket – det modsatte af fællesskabet – har alt for gode vilkår for vækst og risikerer at bide sig fast.

DEL AF NOGET STØRRE

Der er ingen entydige forklaringer på samfundsudviklingen og ingen entydige løsningsmodeller. Sikker er det dog, at der er sket store forandringer, når det drejer sig om fællesskabernes placering og betydning i vores samfund.

Hver 5. oplever at stå uden for de samfundsmæssige fællesskaber pga. barrierer som dårligt helbred, arbejdsløshed og økonomiske problemer.⁶

Hver 7. ser sig selv som socialt udsat. Antallet er stigende. For de unge er antallet tredoblet på bare to år.⁷

300.000

voksne i Danmark oplever at føle sig uønsket alene. Mest ensomme er de unge i alderen 16-24 år. Her føler hver 10. sig ensom og uden for fællesskabet.⁸

33%

flere er blevet hjemløse siden 2009. Mange nye hjemløse er unge. Der findes nu 6.600 hjemløse i Danmark.⁹

62.500

børn i Danmark lever med store økonomiske afsavn i hverdagen. Antallet er steget med 12.000 på et år fra 2016-2017.¹⁰

3,2 mio. kr.

over et livsforløb vurderes samfundet at kunne spare ved at flytte et udsat barn eller ung til en livsbane, der i højere grad ligner normalbefolkningens.¹¹

Familiebåndene er blevet løsere. Maskerne i den enkeltes netværk er blevet større. Relationerne i de offentlige ydelser har måttet vige pladsen for en stigende specialisering og for krav om øget effektivitet. Væk er tiden, hvor hjemmehjælperen havde tid til at drikke kaffe, postbuddet havde tid til en snak, og sygeplejersken kunne sætte sig på sengen og lytte.

Mange traditionelle fællesskaber er opløst, og individualiseringen er taget til. Nye fællesskaber har fundet plads i det moderne menneskes liv. Men for det stigende antal, der lever i en sårbar situation, kan det være svært at finde vej ind i fællesskaberne.

Hver femte dansker oplever således at stå uden for de samfundsmæssige fællesskaber på grund af barrierer som dårligt helbred, arbejdsløshed og økonomiske problemer,¹² mens hver syvende dansker ser sig selv som socialt udsat – dobbelt så mange som for to år siden. For unge er tallet tredoblet på bare to år.¹³

Alle mennesker møder svære overgange og modstand i livet. Men for dem, der i forvejen er sårbare, kan stødene være ekstra hårde og svære at håndtere alene. Her er fællesskaber livsvigtige. For uden fællesskaber kan hverdagsproblemer og mindre livskriser ende som permanente udfordringer, der holder dem tilbage fra at opnå et bedre liv.

Omvendt ved vi, at stærke fællesskaber og tæt social kontakt kan skabe grobund for menneskelig udvikling og forandringer. Fælles samvær og aktiviteter eller et tæt forhold til en mentor eller besøgsven kan opbygge tillid til andre og forbedre sociale kompetencer. Det giver et fast holdepunkt og tilføjer noget betydningsfuldt i vores liv.

At være del af noget større og fælles, med den sociale interaktion det indebærer, skaber ikke bare bedre livskvalitet. Det påvirker også vores sundhedstilstand og livslængde. Eksempelvis viser forskning, at daglig social kontakt til andre mennesker er mere livsforlængende, end at holde op med at ryge, drikke alkohol eller dyrke motion.¹⁴

Der er brug for, at vi gør det lettere at få adgang til stærke og positive fællesskaber. Rigtig mange er selv i stand til det – i sportsklubben, med kollegerne, med venner og familie. I uddannelse og på job.

Men for dem, der kæmper med dårlig sundhed, sociale problemer eller dårlig økonomi, er der brug for andre og nemmere indgange – familienetværk, mentorordninger, pårørendecaféer, besøgsvenner, fællesskabshuse, overgangshjælpere mv., som skridt på vejen til at blive del af samfundsfællesskabet igen.

EN FORPLIGTELSE TIL AT HANDLE

Velfærdsstaten stiller mange fællesskaber til rådighed. I børnehaven, i skolen og på uddannelsen. Udover familien er det her, mange oplever deres første fællesskaber. Vores samfund er bygget på nogle af disse helt uundværlige institutioner.

Samtidig leverer de offentlige myndigheder indsatser, som er helt centrale for mange udsatte grupper, der foruden disse ville stå magtesløse tilbage. De offentlige indsatser er således et nødvendigt sikkerhedsnet, der skal sikre, at de allersvageste får den fornødne støtte.

Men velfærd er andet og mere end det, staten kan stille til rådighed. Derfor skal vi have som ambition at være et velfærdssamfund frem for en velfærdsstat. Et samfund, hvor velfærd ikke er afgrænset til de ydelser og paragraffer, som kommuner, regioner og andre offentlige myndigheder forvalter, men også er noget, vi giver til hinanden. Her spiller civilsamfundet en afgørende rolle.

Som civilsamfund må vi derfor forpligte os til at engagere flere om mere. Og, hvor det er meningsfuldt, må vi udviske skellet mellem deltager og frivillig. For vi skal sikre, at flere styrkes i stærke, ligeværdige og frivillige fællesskaber.

Vi er heldigvis godt på vej. Frivillige er en enorm ressource i Danmark – ja faktisk er vi med godt 1.8 millioner frivillige i Danmark et af de lande i Europa med flest frivillige.¹⁵ Det er mennesker, som ikke kun gør noget for andre. Forskning viser nemlig, at det at indgå i et fællesskab og være noget for andre forøger chancen for at trives og være lykkelig markant.

Frivillige fællesskaber er med andre ord både forebyggende for os alle sammen og en særlig støtte for udsatte grupper, der trænger til ekstra omsorg.¹⁶

Et bidrag til FN's verdensmål

Med dette udspil ønsker vi at bidrage til at opnå FN's verdensmål i Danmark. Det gælder især målene:

Mål 1: Afskaf fattigdom

Mål 3: Sundhed og trivsel

Mål 5: Ligestilling mellem kønnene

Mål 8: Anstændige jobs og økonomisk vækst

Mål 10: Mindre ulighed

DANSKERNE VIL HJÆLPE MED AT SKABE FÆLLESSKABER

En undersøgelse foretaget af Voxmeter for Røde Kors viser, at i alt 68 procent vil hjælpe med at skabe sociale fællesskaber for andre i nogen, høj eller meget høj grad.¹⁷

SYV VISIONER FOR MERE FÆLLESSKAB

Hvordan får vi alle med? Hvordan får vi et samfund, hvor stærke fællesskaber for alle binder os sammen? Her er ingen entydige eller nemme løsninger, men ét står klart: Vi skal sammen investere i fællesskaberne, og vi har alle et ansvar.

Med udgangspunkt i de erfaringer, vi har opnået gennem vores sociale indsatser for sårbare grupper i Danmark, har Røde Kors formuleret syv visioner og 29 konkrete politiske forslag. Forslag, som har til formål at nedbryde de barrierer, der i dag kan stå i vejen for, at flere udsatte og sårbare mennesker bliver del af positive og udviklende fællesskaber.

Adgang til fællesskaber for flere kræver et tæt samarbejde på tværs af sektorer, organisationer og eksisterende fællesskaber, og det kræver midler. Vi foreslår, at der som en start investeres en milliard i fællesskaberne. Udspillet her er en invitation til fremtiden, hvor vi sammen styrker fællesskaberne, så vi får flere med.

FÆLLESSKABSMILLIARDEN

Her er Røde Kors' bud på, hvordan vi investerer en milliard i at få flere med i fællesskaber:

Vision 1: Ensomhed i alle aldre skal nedbringes

Her skal investeres **130 mio. kr.**

Vision 2: Ingen skal stå alene i svære overgange mellem systemerne

Her skal investeres **120 mio. kr.**

Vision 3: Bedre fremtidsmuligheder for udsatte børn og familier

Her skal investeres **230 mio. kr.**

Vision 4: Mindre mistrivsel blandt børn og unge

Her skal investeres **90 mio. kr.**

Vision 5: Fællesskaber skal være fundamentet i integrationsindsatsen

Her skal investeres **150 mio. kr.**

Vision 6: Flere investeringer i fællesskaber i udsatte boligområder

Her skal investeres **130 mio. kr.**

Vision 7: Civilsamfundet skal skabe flere fællesskaber

Her skal investeres **150 mio. kr.**

VISION 1

ENSOMHED I ALLE ALDRE SKAL NEDBRINGES

Alt for mange mennesker i Danmark føler sig ensomme. Over seks procent af den voksne befolkning oplever ofte at være uønsket alene.¹⁸ Det betyder, at næsten 300.000 mennesker føler sig alene eller uden for fællesskabet¹⁹. Tallet er stigende.

94%

af danskerne er helt eller delvist enige i, at sociale fællesskaber kan forebygge og bekæmpe ensomhed.²⁰

Mennesker i alle aldre og i alle dele af samfundet kan rammes af ensomhed. Det er den ældre, der mister vennerne, den fængslede, førtidspensionisten, der er socialt isoleret, alenemoren der står uden netværk eller ægteemanden til den demensramte. Men det er også den unge. Blandt de unge er ensomheden steget betydeligt over de senere år, og hver tiende ung mellem 16 og 24 år føler sig i dag ensom og udenfor fællesskabet.²¹

Oplevelsen af ensomhed og manglen på sociale relationer påvirker negativt i mere end én forstand. Ensomhed påvirker det fysiske og psykiske helbred.²² Mennesker, der oplever ensomhed, har oftere et dårligere helbred, bliver oftere syge og har sværere ved at komme sig over sygdom. Konsekvenserne er, at ensomme har langt flere kontakter til sundhedssektoren og højere fravær på arbejdsmarkedet end befolkningen i almindelighed. Hvert år er ensomhed relateret til ca. 2.200 dødsfald. Det svarer til fire procent af alle årlige dødsfald i Danmark.²³

Ensomhed er derfor ikke kun den enkeltes problem. Det er et samfundsproblem. Ensomheden vokser i takt med, at samfundet ændrer sig. Det personlige møde er blevet kortere og mere flygtigt. Teknologien løser langt mere end tidligere. Der er flere ældre, som bliver længere i eget hjem. Et stigende antal pårørende til alvorligt syge er i risiko for at blive ensomme, og mange mister netværk i svære overgange såsom skilsmisse eller sygdom.

Ensomhed er et hul i vores velfærdssamfund, som kan være svært at se og endnu sværere at udfylde. Ensomhed kan ikke kureres på recept, og derfor er ensomhed først og fremmest et socialt ansvar, vi som fællesskab må påtage os.

Røde Kors ønsker opmærksomhed på, hvordan vi forebygger og afhjælper ensomhed i Danmark. Vi tror på, at frivillige fællesskaber i det organiserede foreningsliv gør en forskel. Men civilsamfundsorganisationernes løsninger kan ikke stå alene.

MERE FORSKNING I ENSOMHED

Der findes talrige indsatser for forskellige målgrupper af ensomme.²⁴ Vi ser bl.a. madklubber for enlige, netværk for unge og besøgsvenner for ældre. Men vi ved for lidt om, hvor virkningsfulde disse tilbud og indsatser er. Antallet af indsatser viser, at der er engagement og masser af god vilje. Det skal vi bygge videre på. Men ressourcerne skal allokere til de indsatser, der virker. Der er behov for, at alle aktører kan stå på solid viden, når indsatser effektueres.

Røde Kors anbefaler:

- At der sikres finansiering til forskning i indsatser mod ensomhed i alle aldre med fokus på effekt og evidens.

KOMMUNERNE SKAL FORPLIGTE SIG

Når ensomheden skal bekæmpes, skal alle aktører i spil. Kommunerne spiller en helt afgørende rolle. Det er bl.a. i kommunens arbejde med udsatte borgere, i kommunens skolepolitik og i kommunens håndtering af det lokale idræts- og foreningsliv, at nogle af løsningerne skal findes.

Kommunerne har både muligheden for at stille gode rammer for fællesskaber til rådighed samt muligheden for at opspore og hjælpe de mennesker, der oplever ensomheden. Derfor er det vigtigt, at alle landets kommuner prioriterer forebyggelse og bekæmpelse af ensomhed i deres indsatser på tværs af forvaltningsområder. Hvis vi skal knække kurven, skal kommunerne være klar til at gå forrest.

Røde Kors anbefaler:

- At kommunerne skal forpligte sig til at opstille konkrete målbare målsætninger for at nedbringe ensomheden blandt de målgrupper, som har størst behov.

NATIONAL HÅNDTERING AF ENSOMHED

Ensomheden udgør et samfundsproblem, som fortjener den største opmærksomhed. Hvis bekæmpelsen af ensomhed ikke prioriteres aktivt, risikerer vi, at tallene fortsat stiger med øget mistrivsel og forøgede sundhedsudgifter til følge.

Der er behov for, at tabuet omkring følelsen af ensomhed og social isolation brydes. Og vi skal sætte ind mod ensomhed på tværs af stat, region, kommune, private aktører og civilsamfund. Der findes ingen hurtige eller nemme løsninger. Derfor er det afgørende, at vi arbejder med forebyggelse og løsninger på tværs af myndighedsgrænser og sektorer.

Røde Kors anbefaler:

- At vi har en *national ensomhedsstrategi* i Danmark. Strategien skal sætte retning og mål for, hvordan vi nedbringer ensomheden i Danmark og skal udarbejdes i samarbejde mellem relevante ministerier, regioner, kommuner, den private sektor og civilsamfundsorganisationer. Også mennesker, der oplever ensomhed, skal inddrages.

“Folk i Netværkshuset er blevet en slags ekstra familie for mig”

I Netværkshuset Kastruplund på på Amager kommer Per hver tirsdag og torsdag. Han er 57 år og er på kontanthjælp. Efter et langt arbejdsliv med ufaglært arbejde er hans krop slidt, og han har været væk fra arbejdsmarkedet længe.

I Netværkshuset i Kastrup mødes mennesker i alderen 20-65 år, som savner flere relationer i hverdagen. Huset drives i et tæt samspil af frivillige, beboere fra de omkringliggende blokke og to deltidsansatte. Filosofien er, at alle bidrager til fællesskabet og er med til at tage initiativ til og bestemme husets aktiviteter.

Per er kommet i Netværkshuset siden stedet slog dørene op i 2013. Før han begyndte at komme i Kastruplund, brugte han typisk sine dagtimer på det lokale bibliotek eller alene i sin lejlighed foran fjernsynet. Familien talte han sjældent med.

“Man går jo bare rundt i en ring. I sin egen trummerum”, siger Per. I Netværkshuset har han fået en ny hverdag med bl.a. gåture og havearbejde.

“Stedet her er mit ‘Happy Place’. Jeg er blevet mere aktiv og har fået et langt større netværk, end jeg havde før. Før sad flere af os bare derhjemme for

os selv. Nu kommer vi ud og laver ting sammen. Nu er folk i Netværkshuset blevet en slags ekstra familie for mig”, forklarer han.

Inden Per kom i Netværkshuset, havde han vænnet sig til en tilværelse alene. “Altså – jeg vil ikke sige, jeg var ulykkelig, inden jeg kom her. Jeg kendte bare ikke værdien af fællesskabet. Jeg tror først rigtigt, man opdager, hvor vigtigt fællesskab er, når man bliver en del af ét”, fortæller han.

Efterhånden er mange af dem, der bruger huset blevet frivillige, så det er svært at skelne, hvem der egentlig er hvad. Også Per har fået mod på en anden rolle over tid:

“I starten var jeg nok lidt mere afventende. Men nu er jeg faktisk den, der rejser mig og går hen og siger hej, når der kommer en ny ind ad døren”, forklarer han.

“Jeg skulle da nok overleve uden stedet her. Men det ville bestemt ikke være et lige så godt og sjovt et liv!”.

Netværkshuset Kastruplund drives af Hovedstadens Røde Kors med fast tilskud fra Tårnby Kommune.

VISION 2

INGEN SKAL STÅ ALENE I SVÆRE OVERGANGE MELLEM SYSTEMERNE

Skift og overgange mellem forskellige myndigheder, institutioner eller systemer kan være en udfordring for de fleste. Det er overgange, hvor systemer og logikker ikke altid taler sammen, og hvor det ofte kræver en aktiv indsats fra den berørte eller fra stærke pårørende at få de forskellige indsatser eller behandlinger til at spille sammen. Man skal måske selv være opmærksom på at overlevere viden, være opsøgende, sætte sig ind i lovgivning eller stå på sin ret.

For menneskesker, der i forvejen er sårbare, er det let at miste fodfæste i komplekse overgange mellem systemerne. Det forhøjer risikoen for, at nye sociale udfordringer opstår. Det gælder eksempelvis den syge hjemløse, som har svært ved at restituere efter ophold på hospitalet uden egen bolig. Eller de unge anbragte, hvis liv ændrer sig markant, når de fylder 18. Det gælder den indsatte, der løslades fra fængslet og skal i gang med et hverdagsliv uden kriminalitet, eller kvinden der efter ophold på krisecenter for voldsudsatte skal til at etablere et nyt liv.

Civilsamfundet kan spille en væsentlig rolle i overgangsperioderne med praktisk støtte, fællesskab og tætte relationer. Samtidig er der brug for at kigge selve systemerne kritisk efter fra de mest udsatte menneskers perspektiv. Hvordan kan vi bygge broen mellem systemerne mere solid, så vi sikrer, at alle kommer godt fra et system til et andet?

Det er positivt, at man fra både nationalt hold og i kommuner og regioner arbejder på at skabe mere sammenhæng mellem offentlige velfærdsinstitutioner. Sammenhængsreform og forslag om brobyggerpsygeplejersker er i den henseende gode skridt i den rigtige retning. For visse målgrupper gælder det dog, at deres udfordringer i overgangene er så specifikke, at der er brug for mere specialiserede indsatser og forløb.

INGEN SYGE HJEMPLØSE SKAL UDskrives TIL GADEN

Overgangen fra sygehus til dagligdag efter udskrivning rammer hjemløse mennesker særligt hårdt, da indlæggelser i dag er blevet kortere og mere specialiserede, og der ofte er behov for pleje efterfølgende. Uden en fast bopæl er det svært at komme sig efter eksempelvis en hjerteoperation eller passe en dialysebehandling. Traditionelle opholdssteder for hjemløse som forsorgshjem og herberger har ikke de nødvendige sundhedsfaglige kompetencer til at hjælpe målgruppen. På de sundhedsfaglige tilbud til restitution – f.eks. kommunale akutpladser eller midlertidige plejehjemspladser – er det ofte svært at rumme målgruppen.

Konsekvensen er, at syge hjemløse gennemgår svære og uværdige forløb efter udskrivning. Risikoen for, at deres sundhedstilstand forværrer og for genindlæggelse, er derfor stor.

Syge hjemløse har behov for ekstra og specialiseret støtte i forberedelsen til og selve overgangen fra sygehus til hverdag. Med et voksende antal af hjemløse – også i de mellemstore byer²⁵ – er der behov for at sikre, at alle hjemløse sikres mulighed for en tryk overgang og bedre mulighed for trivsel bagefter.

Røde Kors anbefaler:

- At regioner og kommuner forpligtes på, at der findes tilbud, så ingen syge hjemløse udskrives til gaden, men får den nødvendige specialiserede sociale og sundhedsmæssige støtte. Tilbuddet kan varetages af frivillige organisationer.
- At der på alle landets sygehuse ansættes socialsygeplejersker, som har specialiseret kendskab til udsatte menneskers sundhed og behandling og til mulighederne for social rehabilitering for udsatte og sårbare efter udskrivelse. Socialsygeplejerskerne skal sikre, at der dannes bro mellem sygehus og social støtte efter udskrivelsen af socialt udsatte patienter.

ANBRAGTE UNGE SKAL SIKRES EN TRYK OVERGANG TIL VOKSENLEVET

For unge anbragte har fødselsdagen, hvor de fylder 18 år, en særlig betydning. Som udgangspunkt ophører deres anbringelse, og de står over for udfordrende overgange: At bo for sig selv i stedet for at bo hos en plejefamilie eller på en døgninstitution, at gå fra børnelovgivning med hjælp og støtte til voksen- og beskæftigelseslovgivning med ret og pligt og selvforsørgelse.

Selvom mange unge glæder sig til at blive fri af systemet og bestemme selv, er det en overgang med store udfordringer, hvor de unge, som ofte har et svagt netværk og svære familierelationer, står meget alene. Det gælder særligt for de uledsagede flygtningebørn, som også tilhører målgruppen. Samtidig præges mange af disse unge af massiv psykisk mistrivsel og har svært ved at klare sig godt gennem skolelivet.²⁶

Risikoen for at tage udsathed med ind i voksenlivet for denne gruppe er derfor stor, og statistikkerne viser da også, at det ofte er tilfældet. Langt flere anbragte end andre unge får aldrig en ungdomsuddannelse, og andelen af anbragte unge, der ender på kontanthjælp eller førtidspension, er alarmerende stor.²⁷

Det er derfor positivt, at kommunerne fra 2019 med nye regler skal koordinere alle unges uddannelsesplaner på tværs af kommunale forvaltninger. For anbragte børn vil der dog stadig være behov for særlige og specialiserede overgangsforløb.

Serviceoven giver mulighed for, at kommunen kan støtte den unge i alderen 18-23 år ved at sætte et såkaldt efterværn i værk. Det kan f.eks. være at forlænge anbringelsen i plejefamilien eller på døgninstitutionen eller tildele den unge en støtte-kontakt-person. Men bestemmelserne er vage, og der er i dag stor forskel fra kommune til kommune på, hvordan efterværn tildeles og håndteres.

Der er brug for at vende udviklingen, så også anbragte unge får chancen for at blive del af samfundets fællesskaber. Det kræver blandt andet, at de oplever kontinuitet og støtte i den vigtige men svære overgang fra ung og anbragt til at stå på egne ben som voksen medborger.

For få unge tilbydes efterværn

En undersøgelse fra Socialstyrelsen (2017) viser, at kun 60 procent af de anbragte unge får tilbud om efterværn. Af de 40 procent, som ikke får tilbud, er kun 10 procent blevet spurgt, om de ønsker efterværn.

Undersøgelsen viser også, at de unge generelt inddrages for lidt, og at planerne om efterværn ofte først laves tæt på, at de bliver 18 år, hvilket kan skabe stor utryghed hos den unge.

Kilde: Efterværn og den gode overgang til voksenlivet, Socialstyrelsen, 2017.

Røde Kors anbefaler:

- At lovgivningen ændres, så alle anbragte unge systematisk tilbydes efterværn, når de er i alderen 18-23 år. Efterværnstilbuddet skal være individuelt tilrettelagt og planlægges i god tid, inden den unge fylder 18 år. I samarbejde med den unge selv skal efterværnet tilpasses den unges behov, mål og drømme. Efterværnet skal bl.a. have fokus på at integrere den unge i lokale netværk. Her bør civilsamfundets aktiviteter indtænkes.

LØSLADTE SKAL HJÆLPES RETUR TIL SAMFUNDET

I vores arbejde med indsatte oplever vi de massive udfordringer for løsladte i overgangen fra fængsel til frihed. Det er svært at genskabe relationer, opbygge nye hverdagsrutiner og blive en del af lokalt netværk og fællesskaber.

Forskning viser, at hyppig kontakt med omverdenen under afsoning og resocialiserende aktiviteter i fængslet giver et bedre fængselsophold. Samtidig styrkes sandsynligheden for, at den indsatte vender tilbage til samfundet udenfor fængslet uden at begå ny kriminalitet. Omvendt ved vi, at særligt restriktive afsoningsformer kan føre til psykisk sygdom og øge risikoen for at begå ny kriminalitet efter endt afsoning.²⁸

Danmark har i mange år været et foregangsland på området med fokus på resocialisering og god løsladelse – eksempelvis at opbygge relationer og dialog, træne hverdagskompetencer og styrke fællesskaber. Med de senere års retspolitiske skærpelser er der en tendens til, at vi trækker i en anden retning. For at forebygge kriminalitet er det i samfundets interesse, at løsladte sikres de bedste forudsætninger for at skabe et dagligdagsliv som del af samfundsfællesskabet. Her spiller den økonomiske situation efter løsladelsen også en afgørende rolle.²⁹

Vi ved, at mange løslades til stor gæld, der stammer fra tiden før fængsling og fra sagsomkostninger forbundet med den aktuelle fængsling. Sidstnævnte kan løbe op i flere hundrede tusinder kroner. Får man arbejde, kan gælden inddrives direkte fra lønchecken, og man ender med cirka samme beløb som kontant-hjælp.³⁰ Incitamentet til at komme i job er dermed småt, og mange løsladte forsørges da også på kontant-hjælp.³¹ Det mindsker mulighederne for at opbygge en struktureret og normal hverdag uden kriminalitet i konstruktive arbejdsfællesskaber.

I Sverige og Norge findes ordninger, hvor man i mindre omfang end i Danmark pålægger den løsladte at betale sagsomkostninger tilbage – eksempelvis ved at lade gælden afhænge af den løsladtes betalingsevne.³² Det sker af hensyn til resocialisering. I Danmark kom Udvalget om forebyggelse og resocialisering med lignende anbefalinger i deres betænkning i 2014.³³ Vi skal have som ambition at give løsladte de bedst mulige forudsætninger for at vende tilbage som del af samfundets fællesskaber.

Røde Kors anbefaler:

- At fokus på resocialisering under afsoning styrkes med afsæt i anbefalinger fra forskning og erfaringer fra de lande, vi normalt sammenligner os med, for at skabe en bedre overgang fra fængsel til frihed.
- At den løsladtes tilbagebetaling af sagsomkostninger fastsættes ud fra hensyn til den løsladtes mulighed for resocialisering, og at løsladte sikres adgang til rådgivning om gæld og økonomi.

PSYKOLOGISK EFTERVÆRN TIL VOLDSUDSATTE KVINDER EFTER KRISECENTEROPHOLD

38.000 kvinder i Danmark udsættes hvert år for fysisk partnervold.³⁴ Men også den psykiske vold fylder. De første studier af omfanget peger på, at godt fire procent, svarende til cirka 70.000 kvinder, årligt udsættes for psykisk vold.³⁵ Sidste år søgte knapt 1700 kvinder og godt 1600 børn ophold på et af landets krisecentre, hvor der i alt var 2000 ophold det år.³⁶

Røde Kors oplever i vores arbejde med frivilligt baseret efterværn for voldsudsatte kvinder og deres børn, hvor svær overgangen fra krisecenter til et almindeligt hverdagsliv kan være. For vold i hjemmet har ofte fysiske og psykiske konsekvenser, som rækker langt ud over voldens ophør. For eksempel viser undersøgelser, at kvinderne oplever tegn på depression og angst. De oplever også søvnproblemer, forringet selvværd og problemer i deres nye forhold.³⁷ Også børnene bliver ramt. Enten fordi de selv har været direkte udsat for vold eller har oplevet deres forælder blive udsat for den.

Mange kvinder er på krisecenter flere gange, før det lykkes dem at etablere en ny hverdag og et liv uden vold. Efter endt ophold på krisecenter tilbydes de ofte en bolig i et nyt lokalmiljø væk fra den voldelige eks-partner. Her kan det være særligt svært at bygge et nyt liv op fra start, hvor der skal dannes nye relationer og findes nye fællesskaber.

Fra civilsamfundets side arbejder vi allerede med at få disse familier på fode igen gennem fællesskaber og personlig støtte. Men der er også behov for faglige indsatser. En undersøgelse viser, at psykologbehandling til kvinder på krisecenter hjælper kvinderne til at bearbejde voldsoplevelsen og få mere overskud til at drage omsorg for deres børn.³⁸

Røde Kors anbefaler:

- At kvinder udsat for fysisk og/eller psykisk vold, som har opholdt sig på krisecenter, får ret til gratis psykologbehandling.

“Det hjalp mig at være omgivet af mennesker, der troede på mig”

“Jeg havde ikke mange relationer tilbage til sidst”.

Camilla fortæller om sit tidligere forhold, hvor hun var udsat for både fysisk og psykisk vold af sin daværende partner.

“Han prøvede at komme imellem mig og alle de fællesskaber, jeg var del af. Jeg kunne ikke tage ud med vennerne, jeg måtte ikke tage til julefrokost, og jeg måtte heller ikke gå til gospel. Til sidst var han og hans venner mit eneste netværk”, husker hun.

Efter bruddet med sin voldelige partner flyttede Camilla på et krisecenter for voldsudsatte kvinder. Her fik hun en veninde, der havde oplevet nogle af de samme ting som hende, og det bragte de to kvinder tæt sammen. Efter opholdet på krisecentret introducerede veninden Camilla til Q-net – et frivilligt tilbud til kvinder, der skal etablere et nyt liv efter ophold på et krisecenter.

“Det var en unik situation at møde kvinder, der alle sammen havde en historie, der lignede min. Vi forstod hinanden, og vi hyggede os. Vi spiste sammen, tegnede, bagte og snakkede om løst og fast”, husker hun.

Netværket var tiltrængt, for hun havde mistet en

stor del af vennerne gennem tiden i det voldelige forhold. Familien havde hun svært ved at tale åbent med om sine problemer. Derfor var støtten fra de frivillige i netværket og praktisk støtte og opmuntring i hverdagen fra en frivillige 1:1-støtte vigtig for Camilla:

“Det hjalp mig at være omgivet af mennesker, der troede på mig. Og turde lytte og give mig et kærligt spark bagi engang imellem. Selvom jeg har været udsat for nogle grimme ting, har jeg også været meget heldig. For hvis jeg ikke havde haft de her mennesker omkring mig, så havde jeg aldrig været dér, hvor jeg er i dag”, siger hun.

I dag arbejder Camilla som sygeplejerske, og hun har taget en diplomuddannelse. Hun er også frivillig i en sportsklub.

Camilla er et opdigtet navn – Røde Kors kender kvindens identitet. Q-net er et frivilligt efterværns-tilbud med social støtte til kvinder, der skal etablere en hverdag efter ophold på krisecenter. Q-net er drevet af Røde Kors og findes 21 steder i landet.

VISION 3

BEDRE FREMTIDSMULIGHEDER FOR UDSATTE BØRN OG FAMILIER

Alle børn har ret til en opvækst i trygge rammer. Men der er børn – også i Danmark – som vokser op i familier, hvor de økonomiske og sociale ressourcer er få.

For disse børn er hverdagen fuld af afsavn – der er ikke råd til at gå til sport eller spejder med de andre; ikke overskud til at holde fødselsdag, og ferien springes over. Forældrene er ofte på sociale ydelser og i mange tilfælde udfordret på deres mentale og sociale sundhed. Netværket er sparsomt, og familierelationerne kan være vanskelige. En undersøgelse viser, at op mod 15 procent af danske børn og unge lever i en socialt udsat position.⁴⁰

85%

af danskerne er helt eller delvist enige i, at sociale fællesskaber kan være med til at bryde negativ social arv.³⁹

Når familien har problemer, går det også ud over børnene, og familiens sociale og økonomiske situation gennem barndommen kan trække spor langt ind i voksenlivet.⁴¹ Ny forskning viser for eksempel, at bare et års liv i fattigdom for et barn eller en ung har store konsekvenser senere hen i livet. Konsekvenserne er konkrete: Kortere uddannelse, lavere løn og ringere tilknytning til arbejdsmarkedet.⁴²

Udsatheden er ikke kun dyr for det enkelte barn og dets familie i form af mistrivsel og spild af menneskelige ressourcer og drømme. Udsathed koster også for samfundet. I en rapport fra 2012 er vurderingen, at man vil kunne spare i alt ca. 3.2 mio. kr. over et livsforløb ved at flytte udsatte børn og unge til en livsbane, der i højere grad ligner normalbefolkningens. En investering i de tidlige år giver størst afkast.⁴³

Der er brug for, at vi vender udviklingen og får familier i udsatte positioner rykket væk fra kanten af samfundet. Det kræver, at vi styrker og støtter dem til at blive del af hverdagens og samfundets fællesskaber.

Sårbare familier skal støttes i den første vigtige tid, og udsatte børn skal støttes i at indgå i positive fællesskaber med andre børn. De unge skal støttes i at tage en ungdomsuddannelse og komme godt på vej i voksenlivet, og hjælpen fra kommunen til familien skal hænge sammen og have fokus på familiens samlede situation, så forældrene bl.a. kan hjælpes bedre i uddannelse og job.

EN TRYK START FOR SÅRBARE NYE FAMILIER

Forskning viser, at den sociale arv sættes i spil allerede tidligt i livet. Lige fra undfangelsen præges barnets personlighed og kompetencer, og især den første tid efter fødslen er vigtig. Her kan mangel på tryghed, forudsigtelighed og omsorg fra nære omsorgspersoner føre til mistrivsel både nu og senere hen.⁴⁴

Men forældre, der selv er sårbare eller mistrives, kan have svært ved at løfte forælderrollen og give den rette omsorg.⁴⁵ Særligt kan tiden efter fødslen føles kaotisk. Her skal kroppen hele, og amningen skal godt i gang. Den grundlæggende forældre-barn-relation skal etableres.

Forældrene befinder sig i en periode af deres liv med stor usikkerhed og følelsesmæssigt pres, og det kan betyde, at deres egne sårbarheder og negative livserfaringer bliver dominerende i spillet med deres nyfødte børn. Uden den rigtige støtte kan der i den første tid blive etableret eller videreført adfærdsmønstre, som er uensigtsmæssige for både barnets og forældrenes trivsel og udvikling. Det kan få vidtrækkende negative konsekvenser. Stærkt udsatte mødre med f.eks. misbrug eller alvorlig psykisk sygdom modtager i dag allerede specialiseret hjælp. Men der er sårbare mødre i gråzonen, som vi ikke får givet tilstrækkelig hjælp og støtte i den svære periode mellem tidlig hjemsendelse efter fødslen og opstart af den kommunale sundhedspleje. Samtidig er der mødre, der går under radaren eller på grund af mistillid eller systemtræthed takker nej til offentlig støtte.

For disse mødre og nybagte småbørnsfamilier kan et tilbud, som inkluderer frivillige, der ikke er knyttet op på et myndighedsperspektiv, være af stor værdi.

Vi skal sikre, at alle sårbare og udsatte familier sikres en god start med deres nye barn. For den første tid er afgørende for trivslen – både nu og i et længere livsperspektiv.

Røde Kors anbefaler:

- At der etableres barselshuse for sårbare og udsatte familier med et nyt barn, som skal sikre en tryk overgang til familielivet på egen hånd. Her tilbydes en specialiseret indsats med støtte og rådgivning allerede i graviditeten samt de første uger efter fødslen. Til barselshuset knyttes både frivillige og ansatte. Tilsammen yder de den nødvendige omsorg, pleje og psykosociale støtte.

ADGANG TIL SUNDE BØRNEFÆLLESSKABER FOR ALLE BØRN

Vi ved, at udsatte børn er mindre aktive i organiserede fritidsaktiviteter end børn generelt.⁴⁶ Men netop for denne gruppe af børn kan det være af stor betydning at tage del i foreningsliv eller gå til fritidsaktiviteter. Her får de et frirum og et fællesskab, hvor de kan mødes på lige fod med andre børn. Fritidsaktiviteter kan også give adgang til at møde rollemodeller og få et netværk af voksne, som børnene kan søge hjælp hos. På den måde er adgang til fritidsfællesskaber en vigtig beskyttende faktor, som kan øge barnets modstandskraft og være med til at dæmpe belastningen af svære livsvilkår og faktorer.⁴⁷

Det er afgørende, at vi sikrer alle børn mulighed for at være del af sunde fritidsfællesskaber med andre børn. Men i dag er muligheden for tilskud til fritidsaktiviteter til udsatte familier forskellig afhængigt af, hvilken kommune man bor i.⁴⁸

På trods af gode muligheder i loven og en række positive erfaringer med den såkaldte fritidspas-ordning, hvor et barn fritages for kontingent, har mange kommuner fortsat ikke et fast tilbud om kontingentstøtte eller -fritagelse. Mange steder er de eksisterende ordninger kun 1-årige.

Røde Kors anbefaler:

- At alle kommuner skal tilbyde fritagelse af kontingent til fritids- og netværksaktiviteter for udsatte børn. Fritagelsen bør udløses automatisk på baggrund af objektive kriterier, som f.eks. kan være forældre på bestemte overførselsindkomster.

UNGE SKAL STYRKES GENNEM FRITIDSJOB OG LOMMEPENGEORDNINGER

Er man ung i en familie, hvor forældre hverken har uddannelse eller job, kan det være vanskeligt at gennemføre en ungdomsuddannelse og komme videre i livet. Beregninger viser, at op mod otte procent af en given ungdomsårgang starter voksenlivet uden en uddannelse eller en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet.⁴⁹

En række forsøg med fritids- og lommepengejobordninger i udsatte boligområder har imidlertid vist sig at have stor positiv effekt i forhold til at få unge fra udsatte familier godt på vej. De unges tro på egne evner styrkes, og motivationen og evnen til at komme igennem en ungdomsuddannelse stiger. De unge får kendskab til adfærd og normer på en arbejdsplads og udvikler en arbejdsidentitet.⁵⁰

For unge i lommepengejobs gælder, at de har tre gange så stor chance for at få og beholde et fritidsjob efterfølgende. For de unge i fritidsjobordning øges muligheden for at få et job markant. Resultaterne fra de danske forsøg understøttes af øvrig forskning på området, som også påviser stor positiv effekt.⁵¹

Der er brug for at styrke udsatte unges vej til uddannelse, job og aktivt medborgerskab. Her skal vi gøre det nemt at bruge de indsatser, som vi allerede ved, virker.

Udsatte unge i jobtræning

En række boligsociale indsatser har i perioden 2011-2014 kørt såkaldte lommepengeprojekter. Her var konceptet, at unge i 10-17-års-alderen udførte opgaver i regi af den boligsociale indsats for afdelingsbestyrelsen, organisationsbestyrelsen, ejendomsfunktionærerne og for boligsociale medarbejdere. De unge fik ofte ekstra hjælp til at løse opgaverne og blev mødt med mere tålmodighed fra arbejdsgiverens side, end de ville møde i et almindeligt fritidsjob.

I de såkaldte fritidsjobprojekter er unge i alderen 13-25 år blevet formelt ansat på en rigtig arbejdsplads i et afgrænset antal timer. En boligsocial medarbejder har opsøgt og vejledt den unge og i nogle tilfælde støttet den unge og arbejdsgiveren i fastholdelse. Begge typer projekter har vist god effekt i forhold til at få de unge igennem uddannelse, i fritidsjob og job.

Kilde: Børn og unges uddannelseschancer – de boligsociale indsatsers bidrag, VIVE, 2018; En vej til arbejdsmarkedet med de boligsociale indsatser, VIVE, 2018.

Røde Kors anbefaler:

- Der skal sikres finansiering til indsatser i kommunerne til fritids- og lommepengejobordninger, så alle kommuner tilbyder dette til udsatte unge i målgruppen.

EN SAMMENHÆNGENDE OG HELHEDSORIENTERET HJÆLP TIL UDSATTE FAMILIER

Hvis mors angst er blevet værre, og lillebror skal køres ind i det nye specialtilbud, er der stor sandsynlighed for, at fars jobtræning går i vasken. Det er med andre ord vigtigt at tage udgangspunkt i familiens samlede situation, når de kommunale indsatser skal planlægges. Indsatser på tværs af sundhed, sociale udfordringer samt uddannelse og arbejdsmarked skal tænkes sammen, før der kan skabes varige forandringer. Samtidig er der brug for, at familiens kontakt til kommunen holdes på få medarbejdere, som de har tillid til, og som kan sikre historik og kontinuitet.

En samlet plan og indsats for familien forventes at have positiv effekt på mange af familiens problemer. Særligt i forhold til at få forældrene i uddannelse eller job vil et helhedssyn være en afgørende faktor for succes.

I de fleste familier, der karakteriseres som udsatte, står en eller begge forældre uden for arbejdsmarkedet. Røde Kors oplever i vores arbejde med udsatte børnefamilier, hvordan hverdagen uden job kan være tung. Det er svært at holde struktur på dagene, og uden adgang til arbejdslivets fællesskaber er der øget risiko for social isolation. Forældrenes selvværd og troen på, at man kan bidrage med noget, sætter sig i forældreskabet. Herudover kommer mange bekymringer over den dårlige økonomi, der følger med de lave ydelser.

Når forældrene står uden for arbejdsmarkedet, viser forskning, at deres børn trives dårligere, præsterer dårligere i skolen og har flere sundhedsproblemer. Som voksne har de forhøjet risiko for at udvikle alvorlig sygdom.⁵² Vi ved også, at forældrenes uddannelsesniveau og tilknytning til arbejdsmarkedet spiller ind i forhold til, om barnet ender med at få en ungdoms- eller videregående uddannelse.⁵³ Forældrenes uddannelsesniveau og tilknytning til arbejdsmarkedet smitter så at sige af på deres børn.

At få udsatte forældre i job eller uddannelse er således en helt afgørende nøgle for at skabe bedre rammer og muligheder for både børn og voksne i udsatte familier. Kommunernes beskæftigelsesindsats er naturligvis central, men det er ikke noget, der kan klares i et jobcenter alene. Der er nemlig ofte andre udfordringer i hverdagen, der spænder ben for, at forældrene kan finde fodfæste på arbejdsmarkedet.

Med ny lovgivning om 'En plan' i 2018 blev det muligt at skabe én samlet plan for borgere med komplekse sociale problemer. Regeringens nye udspil om en samlet hovedlov ser ud til at være endnu et skridt i den rigtige retning i forhold til at få skabt sammenhæng på tværs af kommunale fagsiloer, men der mangler endnu reel lovgivning og udmøntning i praksis i landets 98 kommuner.

Røde Kors anbefaler:

- At alle udsatte familier med kommunale foranstaltninger får ret til og i praksis modtager én samlet, koordineret og helhedsorienteret familieplan og indsats på tværs af kommunale fagområder – f.eks. sundhed, socialområde og beskæftigelse.

VISION 4

MINDRE MISTRIVSEL BLANDT BØRN OG UNGE

Alt for mange børn og unge har det psykisk dårligt, og alt for mange bliver ramt af egentlig psykisk sygdom. Det har alvorlige konsekvenser for børnene selv, for deres familier og for samfundet.

Dårlig psykisk sundhed kan betyde, at børn og unge klarer sig ringere – i skolen, på uddannelsen, på arbejdsmarkedet og i sociale sammenhænge.⁵⁵ Og for nogle kan den dårlige psykiske sundhed være en forløber for egentlig psykisk sygdom.

86 %

af danskerne er helt eller delvist enig i, at sociale fællesskaber kan mindske risikoen for psykisk mistrivsel.⁵⁴

Forskning viser, at børns og unges psykiske trivsel er blevet dårligere over de seneste 20 år.⁵⁶ Livstilfredsheden er blevet lavere, og følelser af angst, stress og ensomhed er øget. Værst står det til hos pigerne, hvor dobbelt så mange piger som drenge ofte er kede af det, har ondt i maven og er trætte.⁵⁷ Det gælder ikke kun børn, men også de unge. Ifølge den nyeste Sundhedsprofil vurderer hver fjerde kvinde i alderen 16-24 år sit eget mentale helbred som 'dårligt'. I 2010 var det kun hver femte.⁵⁸

Flere børn og unge bliver psykisk syge med behov for behandling. 35.000 børn og unge fik i 2017 behandling i psykiatrien – en stigning på 72 procent siden 2009.⁵⁹ Tallet er enormt, og det svarer rundt regnet til 1.600 hele folkeskoleklasser. Samlet set udgør de mentale helbredsproblemer den største sygdomsbyrde blandt børn og unge i Danmark.⁶⁰

Situationen er uholdbar for børnene og de unge, der mistrives i hverdagen, og som på sigt har større risiko for et liv med både fysisk og psykisk sygdom og sociale problemer. Og for samfundet, hvor fællesskabet kommer alvorligt under pres, hvis der ikke tages hånd om de kommende voksengenerationers psykiske sundhed og trivsel.

Der er akut behov for at vende udviklingen. Børn og unge skal klædes bedre på med mere viden om symptomer og hjælp til selvhjælp. Unge skal hjælpes, før de bliver syge. Og familier til børn med psykisk sygdom skal støttes i hverdagen, så de kan hjælpe deres børn på fode igen og undgå selv at gå ned.

BØRN SKAL UNDERVISES I PSYKISK SUNDHED OG SYGDOM I FOLKESKOLEN

God psykisk sundhed er et vigtigt fundament for trivsel og velvære hos børn og unge og dermed et grundlag for en sund personlig, læringsmæssig og social udvikling. Samtidig ved vi, at psykisk mistrivsel og sygdom kan afhjælpes eller mindskes, hvis vi sætter ind med forebyggelse tidligt.⁶¹

Det kræver, at vi kender til symptomerne, og at vi tør tale med hinanden om, at vi har det dårligt. Det er også vigtigt, at vi ved, hvor og hvordan vi kan søge hjælp.

Med en udvikling mod flere børn og unge, der mistrives og behandles for psykisk sygdom, er der brug for, at vi får klædt vores børn på. Ethvert barn og ung skal vide, hvad der er vigtigt for at trives psykisk og kende de mest almindelige tegn på psykisk mistrivsel og sygdom hos dem selv og deres kammerater.

De skal trænes i at nedbryde tabuer og stereotyper om psykisk sygdom. Og lære at tale åbent om, når Max i klassen har fået angst, eller at Camilles mor igen er blevet indlagt på psykiatrisk afdeling. De skal også forstå, at mange med psykisk sygdom faktisk kan blive raske igen, og at mennesker ikke kan undgå at gå igennem livet, uden at det gør ondt.

Siden 2011 har den nationale afstigmatiseringskampagne 'En af os' arbejdet for at nedbryde tabuer og øge viden om psykisk sygdom.⁶² Målgruppen har været bl.a. unge, medier, medarbejdere i psykiatri og socialpsykiatri og befolkningen generelt. Nu er tiden kommet til, at vi også får klædt vores børn på.

Røde Kors anbefaler:

- At viden om psykisk sundhed, psykisk mistrivsel og sygdom skrives ind i folkeskolens 'Fælles Mål' på niveau med seksualundervisning, så alle børn og unge klædes på til at genkende tegn på, tale om og kende handlemuligheder i forhold til psykisk mistrivsel og sygdom hos både dem selv, kammerater eller i familien.

UNGE SKAL HAVE HURTIG HJÆLP, NÅR DE MISTRIVES

Unge er ifølge den nyeste sundhedsprofil den mest ensomme gruppe i samfundet, da hver tiende ung mellem 16 og 24 år i dag føler sig ensom og udenfor.⁶³ Unge fylder også mere i hjemløse-statistikkerne, de fylder mere i gruppen af borgere, der modtager socialpædagogisk støtte i kommunerne, og flere unge modtager misbrugsbehandling.⁶⁴

Som samfund er vi alt for dårlige til at gribe unge, som mistrives, i tide. Mange går for længe, før de får hjælp, og derved er der risiko for, at de mister tilknytningen til hverdagens fællesskaber, uddannelse og venner. Det er svært at finde gratis psykologtilbud,⁶⁵ og selv med det nye tilskud til unge mellem 18 og 21 år er psykologbehandling dyrt – omkring 400 kr. i timen i egenbetaling.

Med den seneste satspuljeaftale har regeringen taget en række ambitiøse skridt hen imod bedre hjælp til unge, der mistrives. Der er blandt andet givet penge til en ny og forebyggende indsats for børn og unge i kommunerne. PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning) er styrket, og en udbredelse af det frivillige rådgivningstilbud Head-space for unge er finansieret.

Gratis psykologbehandling til unge viser gode resultater

I England kører man ordningen AIPT (The Improving Access to Psychological Therapies), hvor borgere fra 16 år og opefter kan henvende sig gratis og få vejledt selvhjælp eller psykologbehandling. Brugeren kan enten henvises fra egen læge eller henvende sig direkte fra gaden. En evaluering af 1 mio. brugere efter tre års drift viser store positive effekter både menneskeligt og økonomisk.

Tilsvarende positive resultater ser man i Norge, hvor ordningen 'Rask Psykisk Helsehjælp' i 2012 blev opstartet efter engelsk forbillede.

I Danmark kører et lignende projekt i Aarhus Kommune. Her tilbydes unge i alderen 15-27 år gratis og anonym psykologhjælp med op til fem samtaler. Evalueringsrapporten efter et års forsøg (2016-2017) viser, at syv ud af ti unge oplever øget mental trivsel i hverdagen som resultat af psykologsamtalerne. Der sker samtidig en positiv forandring af den unges oplevelse af funktionsnedsættelse fra første til sidste samtale – særligt i relation til job og uddannelse, men også i relation til det sociale og familiære liv.

Kilde: IAPT three-year report, The first million patients, IAPT and Department of Health, UK, 2012; Rask psykisk helsehjælp, Evaluering av de første 12 pilotene i Norge, Smith et al., Folkehelseinstituttet Norge, 2016; Gratis psykologhjælp til unge. Evalueringsrapport, Sociallægeinstituttet, Steen et al., Århus Kommune, 2017

Med tanke på den alarmerende stigning i unges mistrivsel skal vi gøre det endnu nemmere og trygt at henvende sig og få kvalificeret sundhedsfaglig behandling, der virker, i tide.

Røde Kors anbefaler:

- At alle unge i alderen 16-25 år får ret til gratis, uvisiteret psykologhjælp efter engelsk, norsk og århusiansk forbillede.

FAMILIER MED PSYKISK SYGE BØRN SKAL STØTTES I HVERDAGEN

Det er belastende at være pårørende til et barn, der har det psykisk dårligt eller er ramt af psykisk sygdom. Og for mange har det alvorlige personlige, arbejdsmæssige og økonomiske konsekvenser.⁶⁶ Denne belastning kan komme til at stå i vejen for, at de pårørende kan spille en aktiv rolle i at hjælpe barnet til at blive rask.

I nogle tilfælde er udredningstiden lang og kan være præget af uvished og magtesløshed. I andre tilfælde er barnet under behandling, men sygdommen invaliderer både barn og familie i hverdagen. Mange børn med angst har eksempelvis svært ved at gå i skole.⁶⁷

For disse familier kan det være svært at få hverdagen til at hænge sammen. Der bruges mange timer ugentligt på at støtte det syge barn, og det er svært at nå arbejde, søskende og parforhold. En undersøgelse viser, at hver 6. forælder er blevet sygemeldt med stress på grund af barnets sygdom.⁶⁸ Sociale arrangementer – eksempelvis fritidsaktiviteter – og familiearrangementer må prioriteres bort.⁶⁹ Der er risiko for, at familierne isoleres med deres problemer.

Vi ved, at familiens trivsel og støtte er afgørende for, at et barn med psykisk sygdom får det bedre. Samtidig skal vi forhindre, at forældrene får stress. Eller at barnets bror eller søster reagerer og selv får problemer.

Serviceloven giver i dag mulighed for at få eksempelvis tabt arbejdsfortjeneste, hvis man går hjemme med sit syge barn i en periode eller opnå aflastning eller afløsning som pårørende. Men reglerne er langt fra tydelige, og der er et stort fortolkningsrum for den enkelte sagsbehandler. Støtte til familierne varierer derfor kraftigt fra kommune til kommune.

Røde Kors anbefaler:

- At reglerne i serviceloven om støtte til familier med børn med psykisk sygdom gøres tydeligere, så alle familier med behov kan få den rette støtte i rette tid.

VISION 5

FÆLLESSKABER SKAL VÆRE FUNDAMENTET I INTEGRATIONSINDSATSEN

I integrationsindsatsen er fællesskaber helt afgørende. Når man er ny i Danmark, står man uden for vigtige fællesskaber. Alt er nyt og svært. Fællesskaber i lokalsamfundet, i skolen eller på arbejdspladsen er det, der skaber integration i Danmark. Vigtigheden af fællesskaberne gør sig gældende uanset, hvor længe man skal være i landet. Det er de samme mekanismer, der gælder.

Nyankomne i Danmark skal lære sproget. Kulturen skal forstås. De skrevne og uskrevne regler i lokalsamfundet skal afkodes. Børnene skal indkøres i institutioner og skoler. Der skal findes vej til arbejdsmarkedet, fritidslivet og naboskabet. Kort sagt, der skal gives adgang til de fællesskaber, vi har i Danmark – også selvom deltagelsen bliver midlertidig for nogle.

I Danmark har vi rettet et skarpt fokus mod arbejdsfællesskabet. Det har givet gode resultater, og langt flere er med en stor indsats fra bl.a. jobcentre og erhvervsliv blevet en del af arbejdsfællesskaberne end tidligere. 43 procent af de 21-64-årige flygtninge og familiesammenførte til flygtninge er i lønmodtagerbeskæftigelse efter tre års ophold i Danmark.⁷⁰

Det styrker den enkelte at kunne forsørge sig selv, og det gavner samfundet som helhed. Adgangen til og deltagelsen på arbejdsmarkedet er en vigtig komponent i integrationen i Danmark.

Derfor skal vi fortsat rette fokus mod arbejdsfællesskabet, og vi skal sikre os at få så mange med som muligt. Især er der brug for, at flere kvinder opnår en langt bedre tilknytning til arbejdsmarkedet.⁷¹ Men der er mange veje til arbejdsmarkedet. F.eks. viser en undersøgelse, at mange flygtninge får deres første job i Danmark gennem deres personlige netværk.⁷² Også andre fællesskaber er vigtige for integrationen.

Vi skal skabe rammer, der sikrer gode forudsætninger i flygtningefamilierne, der er flygtet hertil eller sammenføres efter længere tids adskillelse. Vi skal blive bedre til at give adgang til fællesskaberne på vores videregående- og erhvervsuddannelser. Og vi skal give børn i familier med færrest økonomiske ressourcer en hånds-rækning, så de ikke ekskluderes fra udviklende børnefællesskaber.

BEDRE ADGANG TIL UDDANNELSE FOR DE UNGE

For flygtninge, der har opholdstilladelse med henblik på midlertidigt ophold, er videregående- og erhvervsuddannelse kun en mulighed, hvis de selv betaler. Det udelukker dem i praksis fra at tage en uddannelse. Men for mange unge flygtninge er det, ligesom vi kender det fra danske unge, helt naturligt at have ønsker om at uddanne og dygtiggøre sig.⁷³ På uddannelserne findes ungefællesskaber, og det er her, den faglige og sociale udvikling finder sted.

Uddannelse kan sikre de unge bedre adgang og fastholdelse på arbejdsmarkedet i Danmark. Eller ruste de unge til at starte en ny tilværelse, hvis forholdene i deres hjemland forbedres, og deres opholdstilladelse derfor inddrages.

Kommunerne er imidlertid pålagt at finde den hurtigste vej til job for denne gruppe. De unge pålægges derfor kontinuerligt virksomhedsrettede tilbud. Der er behov for at sikre retten til uddannelse og tilbyde uddannelsesrettede indsatser til de unge, som vurderes at kunne gennemføre en uddannelse.

Røde Kors anbefaler:

- At flygtninge op til 30 år uanset opholdsgrundlag skal have ret til statsstøttet uddannelse på videregående- og erhvervsuddannelser.
- At visitationsgruppen "uddannelsesparat" også skal gælde unge under integrationsloven, og for gruppen af uddannelsesparate bør der stilles mindre krav om virksomhedsrettede tilbud. Desuden skal unge flygtninge i alderen 18-30 år omfattes af uddannelsespålæg ligesom i den almene ungeindsats.

RAMMER FOR ET GODT FAMILIELIV I DANMARK

Familien er det primære fællesskab for mange af os. For mange flygtningefamilier er familien det eneste fællesskab, de har i den første tid i Danmark. Andre flygtningefamilier er blevet skilt ad på vejen og må vente på familiesammenføring.

For mange af de mennesker, der kommer hertil som familiesammenførte flygtninge, gælder det, at de ikke har boet som samlet familie i en lang periode. Børnene er blevet store i mellemtiden og har ofte taget mere ansvar, end børn nogensinde burde. Børn og forældre har oplevet store forandringer og er mærket af den følelsesmæssige belastning af adskillelsen. Det kan være svært at finde ind i de gode familiemønstre igen. Det er en udfordring, fordi et godt og trygt fællesskab i den nære familie skaber bedre forudsætninger for en god integration.

I kommunerne er familiekonsulenter med til at yde en praktisk pædagogisk støtte, som nogle familier, der er flygtet, kan have behov for. Deres primære opgave er at sikre støtte til familiens etablering af familielivet i Danmark. Formålet er, at familierne bliver selvhjulpne. Der er imidlertid stor forskel på, hvordan og hvornår tilbuddet udbydes fra kommune til kommune. Ikke alle familier får den støtte, de har brug for.

Rollen som familiekonsulent er i mange tilfælde også uklar og går i for mange retninger. For mange familier er det svært at forstå, hvad rollefordelingen er mellem forskellige instanser. Derfor er det vigtigt, at rollefordelingen f.eks. mellem civilsamfund og familiekonsulent tydeliggøres for alle parter. Det skal også sikres, at det offentlige og civilsamfundets ressourcer bruges bedst muligt.

Som reglerne er i dag, har kommunen refusionsret fra staten på udgifter til familiekonsulenter i op til tre år. Refusionsretten gælder, fra opholdsgrundlaget gives. For dem, der først har ret til familiesammenføring efter tre år, er refusionsretten til familiekonsulenter opbrugt, når familien kommer hertil. Vi skal styrke mulighederne for god støtte til familierne ved at ændre på refusionsreglerne.

Røde Kors anbefaler:

- At kommunerne sikrer, at alle familier med behov tilbydes støtte af en familiekonsulent. Samt at rollen præciseres, så den familierettede rådgivning fokuseres og leveres i samspil med tilbud fra civilsamfundet.
- At kommunernes mulighed for refusion til familiekonsulenter skal følge familien. Retskravet på tre år skal først gælde, når familien er familiesammenført, og ikke fra opholdsgrundlaget er givet.

ALLE BØRN SKAL SIKRES EN GOD START

Tiltag, der er rettet mod at få forældrene i arbejde, kan utilsigtet ramme børnene. Undersøgelser viser, at familier på den lave integrationsydelse lever med store afsavn.⁷⁴ Vi ser eksempler på familier, der ikke har råd til at købe vintertøj, der ikke har råd til at deltage i aktiviteter i og omkring daginstitutionen eller skolen og ikke har råd til transport og medicin.⁷⁵

Det er med til at afskære børnene for nogle vigtige og udviklende børnefællesskaber. Og også for denne gruppe gælder, at en opvækst i fattigdom har målbare konsekvenser, for hvordan børn senere klarer sig i voksenlivet i forhold til uddannelse, beskæftigelse og indkomst.⁷⁶

I Danmark lever 17.000 børn i familier, hvor minimum en af forældrene er på integrationsydelse.⁷⁷ Med den politiske aftale bag finansloven for 2019 bliver ydelsen lavere efter tre år i Danmark.

Derudover har mange af familierne ikke ret til fuld børne- og ungeydelse – i daglig tale “børnepenge”. For børnepengene gælder et optjeningsprincip, der betyder, at dem, der har forsørgelsespligt over for barnet, skal have haft bopæl eller beskæftigelse i mindst seks år i Danmark for at kunne modtage den fulde ydelse. For dem, der ikke kan leve op til de krav, optjener de en procentdel af ydelsen hver sjette måned. Det betyder, at retten til det fulde beløb af børnepenge for mange først vil være optjent efter seks år i Danmark. Børn af forældre, der endnu ikke har fået foden indenfor på arbejdsmarkedet, har brug for en håndsrekning.

Røde Kors anbefaler:

- At de planlagte nedsættelser af integrationsydelsen tilbagetrækkes.
- At optjeningsprincippet for børne- og ungeydelsen og børnetilskud afskaffes for gruppen på integrationsydelse.

“Det betyder alt at blive del af et fællesskab”

Alle kender Ali i byen Hinnerup nord for Århus. Men sådan har det ikke altid været. Da han kom til byen i 2014, var han langt nede. Han talte hverken dansk eller engelsk, og han brugte med egne ord alt for meget tid på at tænke. Han følte sig helt alene:

“Det var svært for mig. Jeg stod helt uden familie og venner. Kendte ikke nogen her, og uden sproget kunne jeg ikke komme til at tale med nogen”, husker han. Han følte, han havde mistet sig selv og mistet håbet om at komme videre i livet.

Da Ali fik idéen om at gå til Røde Kors, som han kendte fra sit hjemland i Syrien, skete der noget. Her fortalte han om sin svære situation og bad om hjælp:

“Vi satte os ned, og så spurgte de, hvad jeg selv tænkte, vi kunne gøre for at jeg og de andre flygtninge i Hinnerup kunne få det bedre. Jeg havde en masse idéer – og så gik vi ellers i gang”, fortæller han.

I dag er Ali en engageret frivillig, og han og de andre arrangerer blandt andet lektiecafé, musikfester og fællesspisning, hvor både flygtninge og andre

borgere fra Hinnerup mødes. Fællesspisningen er en stor succes, og lige præcis denne aktivitet er Alis favorit:

“Med fællesspisningen spiser vi alle side om side. For mig viser det, at der ikke er forskel på mennesker, selvom nogle kommer fra Danmark, og andre kommer fra Irak eller Syrien. Vi er alle sammen mennesker – det er bare vores navne, der er forskellige”, siger han.

Det bedste er, at Ali i dag har fået venner i hele Hinnerup: “I dag hilser jeg på alle, og alle hilser på mig”, fortæller han.

Gennem vennerne i den frivillige forening har Ali lært dansk og lært om de danske traditioner. Det er også gennem sit nye netværk i Hinnerup, at han har fået job som chauffør for en lokal restaurant. Da hans nuværende stilling blev slået op, fik chefen anbefalet Ali fra så mange sider, at han ringede og sagde: “Ali, jeg er åbenbart den eneste, der ikke kender dig. Kan du komme og arbejde med det samme?”.

VISION 6

FLERE INVESTERINGER I FÆLLESSKABER I UDSATTE BOLIGOMRÅDER

Udsatte boligområder i Danmark har længe været i fokus. Her har debatten handlet om parallelsamfund og manglende integration. Det kan give et for ensidigt billede af kompleksiteten i de udsatte boligområder.

Fakta er, at der bor mange forskellige mennesker i boligområderne – alle med forskellige ressourcer, udfordringer og behov. Næsten hver anden beboer er etnisk dansk. Der bor børn, voksne, unge og ældre. Sammenlignet med andre dele af landet bor der flere enlige og færre par. Andelen af unge, der hverken er i job eller uddannelse, er højere end i befolkningen som helhed. Her er det de unge med etnisk dansk baggrund, som halter mest efter. På tværs af oprindelse og baggrund er der en overrepræsentation af mennesker med mange sociale problematikker og svag eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet.⁷⁸

Den komplekse sammensætning af mennesker med forskellige udfordringer kræver, at vi sætter ind med mange differentierede indsatser. Det skal ske med inddragelse af alle aktører, som kan bidrage til at komme de sociale udfordringer til livs. Med fokus på debatten om parallelsamfund må vi ikke glemme de andre beboergrupper og udfordringer. Ikke mindst, at mange af beboernes sociale og beskæftigelsesrettede udfordringer ikke skyldes deres adresse.

Vi skal sikre, at de udsatte boligområder hverken isoleres fra det omkringliggende samfund eller lukker sig om sig selv. Det kræver, at vi får flere med i hverdagsfællesskaberne i de udsatte boligområder og de omkringliggende lokale fællesskaber.

De boligsociale indsatser er sat i værk for netop at afhjælpe nogle af de problemer, der er i områderne, og indsatserne viser gode resultater. Der er eksempler på beskæftigelsesrettede indsatser, der øger beboernes adgang til arbejdsmarkedet.⁷⁹ Og der er indsatser, der har positiv indvirkning på børn og unges motivation for uddannelse og på deres selvtillid og sociale relationer.⁸⁰ På den måde bidrager det boligsociale arbejde med løsninger, der styrker den enkelte og supplerer kommunens indsatser. Det skal vi bygge videre på.

Med yderligere inddragelse af og forpligtende samarbejder med aktører, der ikke repræsenterer kommune eller boligorganisation og går på tværs af sektorer, kan vi bedre løfte de komplekse problemstillinger, som de boligsociale indsatser forsøger at finde løsninger på.⁸¹

KOORDINERING I HELHEDSPLANERNE

For at nå flest muligt med de boligsociale indsatser er det vigtigt at få inddraget og koordineret mellem de aktører, der kan hjælpe de mennesker, der står uden for fællesskaberne. Helhedsplanerne er her et vigtigt redskab til at sikre, at der skabes de nødvendige aktiviteter og sker den rette koordinering i boligområderne. Men der er behov for, at boligområder og helhedsplanerne samarbejder med civilsamfundet – også den del, der er uden for det udsatte boligområde. Vi skal have aktiviteter og fællesskaber fra det omkringliggende samfund ind i de udsatte boligområder, og vi skal have beboerne til at involvere sig i aktiviteter uden for boligområderne.

Når de lokale indsatser planlægges, skal en vifte af relevante aktører med om bordet. Det skal både sikre koordineringen samt bidrage med relevant faglighed og lokal forankring.

Røde Kors anbefaler:

- Ved udviklingen af nye helhedsplaner skal der ske en systematisk stillingtagen til samarbejde med civilsamfundet og indgås konkrete samarbejder lokalt.
- Civilsamfundets aktører skal have plads i helhedsplanernes rådgivende organer f.eks. i styre- eller følge-grupperne for indsatserne.

HELHEDSORIENTEREDE PLANER OG SOCIALE HENSYN VED TVUNGEN FRAFLYTNING

Som en del af de nye politiske aftaler for de almene boliger skal nogle boliger rives ned med det formål at ændre beboersammensætningen i boligområderne. Det vil betyde, at flere tusinde mennesker over de kommende år skal fraflytte deres boliger – mange af dem ufrivilligt.

Udflytningen kan få store personlige og sociale konsekvenser for dem, der skal fraflytte. Det er familier, børn og enlige ældre, som har lokale nabofællesskaber og sociale relationer, som de har opbygget over år i deres boligområde. En del af de mennesker, der skal flyttes, kan være i sårbare eller udsatte positioner. For dem kan en flytning være fuldkommen uoverkommelig. Dertil kommer, at deres eventuelle sociale udfordringer flytter med.

Vi skal sikre os, at de mennesker, der skal fraflytte, får den fornødne støtte i overgangen både socialt såvel som praktisk. Det er her også helt afgørende, at der i genhusningen tages hensyn til beboernes tilknytning til arbejdspladser, skoler og institutioner, da det ellers kan øge sårbarheden for i forvejen skrøbelige mennesker.

Røde Kors anbefaler:

- Alle kommuner skal udarbejde helhedsorienterede planer for de beboere, der er tvunget til udflytning, således at der tages højde for individuelle behov og løsninger for udsatte borgere.

DER SKAL SIKRES MIDLER TIL DET BOLIGSOCIALE ARBEJDE

Ved nedrivning og renovering af boliger forsvinder de sociale udfordringer for beboerne ikke. Det kræver en fortsat boligsocial- og social indsats at hjælpe både, hvor der nedrives, og der hvor de fraflyttende beboere flytter hen. Beboerne har ikke sociale problemer, fordi de bor i den almene boligsektor. Derfor er det en fejlet strategi at nedprioritere det boligsociale arbejde ved at skære i midlerne hertil. Midlerne til området bør være flere og ikke færre.

Røde Kors anbefaler:

- Nedrivning af boliger skal ikke finansieres af midlerne til de boligsociale indsatser. Første skridt er at tilbageføre de midler, der fra 2019 er blevet fjernet fra det boligsociale område. Der bør på sigt tilføres flere midler til finansiering af de boligsociale indsatser.

VISION 7

CIVILSAMFUNDET SKAL SKABE FLERE FÆLLESSKABER

De politiske ambitioner for det danske civilsamfund er skyhøje. Fra næsten alle dele af det politiske spektrum er der enighed om, at civilsamfundet skal løfte velfærden og styrke sammenhængskraften, så flere sårbare og udsatte hjælpes ind i hverdagens og samfundets fællesskaber.

84 %

af danskerne synes, det er vigtigt eller meget vigtigt at indgå i sociale fællesskaber i sin hverdag.⁸²

Man vil meget, og det er godt. For vi kan, og vi vil meget mere fra civilsamfundets side, når det gælder om at skabe fællesskaber for og med den enlige, den arbejdsløse mor, den syge hjemløse eller den nytilkomne flygtning. Vi skal løfte mere af de offentlige velfærdsopgaver, vi skal koordinere tæt med det offentlige, og vi skal styrke sammenhængskraften i samfundet. Det giver alt sammen god mening. Men en større løfteevne for det danske civilsamfund kræver også rammer, der kan bære.

Det danske civilsamfund står i dag stærkt. Frivillige sociale foreninger løfter allerede meget og bredt, når det gælder sociale aktiviteter for sårbare og udsatte borgere. Fire ud af ti danskere er frivillige, og godt hver tredje af disse er frivillige inden for socialt arbejde.⁸³ Samtidig oplever mange af de sociale frivillige organisationer, at både antallet af deltagere og frivillige vokser.⁸⁴ Men behovene vokser også fortsat. Flere står på kanten af eller udenfor fællesskabet, og potentialet for at hjælpe sårbare og udsatte mennesker gennem stærke relationer og meningsfulde fællesskaber i civilsamfundet er langt større, end vi kan indfri i dag.

Der er brug for, at vi som civilsamfundsorganisationer fortsat er ambitiøse og forpligter os til fremover at nå ud og tilbyde fællesskaber til endnu flere. Men der er også brug for, at man fra politisk side anerkender, at social frivillighed ikke er noget, der kan skabes af sig selv. Civilsamfundets foreninger har brug for udviklingskraft, organisatorisk skelet og muskelmasse. Det kræver en mere stabil økonomi, der matcher de politiske skåltaler, og samarbejdspartnere med tid og ressourcer afsat til at samarbejde og koordinere.

CIVILSAMFUNDET SKAL SIKRES STABIL OG FORUDSIGELIG FINANSIERING

Frivilligt arbejde af høj kvalitet og med reel effekt kræver stabil og forudsigelig finansiering, så civilsamfundets foreninger ikke tvinges til at hoppe fra tue til tue uden mulighed for at udvikle og planlægge langsigtet.

Der er brug for en øget økonomisk ramme med en reel grundfinansiering, så det bliver muligt at drive de frivillige sociale indsatser, som vi ved virker, videre og ikke – som i dag – tvinges til konstant at skulle opfinde nye projekter, der passer ind i de mange små puljer. Det fjerner fokus fra den egentlige sociale innovation og skaber usikkerhed for driften af kerneaktiviteter.

Med den planlagte afskaffelse af satspuljen og dele af det gamle system for finansiering af frivillige sociale organisationer er det oplagt at tænke i helt nye baner. Den såkaldte 'reservepulje' fra aftalen om finanslov 2019 bør som udgangspunkt reserveres de frivillige og sociale organisationer.

Røde Kors anbefaler:

- At det frivillige sociale arbejde skal finansieres langsigtet og med en reel grundfinansiering.

CIVILSAMFUND SKAL TÆNKES IND I SOCIALPOLITIKKEN SOM REEL VELFÆRD

Det er på tide at udrydde idéen om, at kun velfærd fra offentlige institutioner er egentlig velfærd, mens frivillighed i bedste fald er 'flødeskum' på toppen af kagen – en slags sekundær velfærd, der køres i et sidespor med egne puljer og dagsordener.

Hvis civilsamfundet for alvor skal løfte – i tæt koordinering og samarbejde med offentlige services, som der bl.a. lægges op til med regeringens sammenhængsreform – er der brug for, at civilsamfundet tænkes ind i det velfærdspolitiske maskinrum.

Det betyder, at civilsamfundet skal være med i de store velfærdspolitiske strategier og reformer som en del af de reelle løsninger på linje med andre velfærdsaktører. Ikke bare som del af indledningen eller drysset på toppen af kagen, men konkret i handlingsplaner, initiativer og budgetter.

Røde Kors anbefaler:

- Civilsamfundet skal tænkes ind i de velfærdspolitiske hovedspor.

VI SKAL TAGE TEMPERATUREN PÅ KOMMUNERNES RAMMER FOR FORENINGSLIV OG FRIVILLIGHED

De mennesker, vi hjælper i Røde Kors, har ofte en stor kontaktflade med det offentlige. Vi oplever, det er afgørende for kvaliteten af vores frivillige indsats og formidling af vores tilbud, at vi har et godt samarbejde med kommunen.

Samarbejdet skaber synergi mellem de offentlige tilbud og indsatser og det, som frivillige kan byde ind med. Men der er stor forskel på, hvordan den frivillige indsats prioriteres, organiseres og håndteres i de forskellige kommuner.

Et civilsamfundsbarometer skal vise, hvilke kommuner der skaber et godt miljø for frivillige og foreninger; både hvad angår samarbejde på tværs af aktører, koordinering, inddragelse samt støtte og finansiering. Barometeret skal udvikles med inspiration fra Dansk Industris årlige undersøgelse om lokalt erhvervsklima og dermed vise, hvilke kommuner der satser mest på at inddrage og samarbejde med civilsamfundet og foreninger.

Røde Kors anbefaler:

- At der udvikles et *civilsamfundsbarometer*, som hvert år hjælper til at fremhæve kommuner med gode rammer for samarbejde med civilsamfundet.

RØDE KORS' FRIVILLIGE SOCIALE INDSATSER

Røde Kors har som ambition altid at være til stede for udsatte mennesker i Danmark. Vores sociale aktiviteter tager afsæt i det enkelte menneskes behov, og gennem fællesskaber hjælper vi sårbare mennesker til et bedre liv. Vi styrker menneskers muligheder for at tage vare på sig selv og skabe positive forandringer i deres eget liv. I 2017 nåede vi 31.000 socialt udsatte i Danmark med længerevarende sociale indsatser.

Vores indsatser retter sig primært mod ensomme, flygtninge samt udsatte familier og mennesker. Det dækker alt fra mennesker, som har brug for en at tale med i en svær periode eller mangler venner og familier – over udsatte familier, der står uden for arbejdsmarkedet og ikke kan få hverdagen til at hænge sammen til meget komplekse målgrupper med en række udfordringer som f.eks. tidligere misbrugere, hjemløse, demente og fængslede.

Frivillighed er hjertet i Røde Kors. I Danmark er vi mere end 34.000 frivillige, som er organiseret i mere end 200 lokale afdelinger. Af de 34.000 frivillige er ca. 10.000 frivillige engageret i Røde Kors' 240 genbrugsbutikker, hvis overskud går til vores hjælpearbejde – størstedelen i Danmark. Den brede lokale forankring gør det muligt for Røde Kors at være til stede, når mennesker har brug for hjælp. For at klæde frivillige på til indsatsen har Røde Kors udviklet psykosociale uddannelseskurser, som vi tilbyder frivillige i de sociale aktiviteter. Ungdommens Røde Kors er en del af Røde Kors i Danmark. Hvert år engagerer Ungdommens Røde Kors 20.000 børn og unge.

DEM VI HJÆLPER

Børnefamilier i udsatte positioner: Frivillige og børnefamilier mødes til sociale arrangementer, udflugter og læringsrige aktiviteter for hele familien, og vi tilbyder årlige ferie- og læringslejre, mentoror, støtte til familien i hjemmet mv. Målet er at støtte familierne til bedre trivsel og hjælpe dem tættere på arbejdsmarked eller uddannelse. I julemåneden uddeler vi julehjælp til mere end 12.000 familier. Samtidig får mere end 500 kvinder og børn støtte efter ophold på krisecenter grundet fysisk og psykisk partnervold.

Flygtninge: I 2017 støttede vi 11.000 flygtninge og migranter i Danmark. Med Venner Viser Vej tilbyder vi alle nyankomne flygtninge en frivillig ven eller familie, når de får opholdstilladelse og flytter ud i en kommune. Andre tilbud handler bl.a. om lektiehjælp, sprogtræning og frivillige forældremyndighedsindehavere til børn, der er flygtet alene. Der er også frivillige aktiviteter på de asylcentre, som Røde Kors driver.

Ensamme: Vores frivillige besøger mere end 8.000 ensomme i deres hjem og på plejehjem. Vi har særlige tilbud målrettet ensomme midt i livet og Ungdommens Røde Kors hjælper ensomme unge. På 27 af landets sygehuse bruger patientstøtter og pårørende-støtter 60.000 timer på at lytte og skabe ro omkring patienter, og vi våger årligt over ca. 2.000 ensomme døende, fordi ingen skal dø uønsket alene. I 2017 besøgte vi også 266 indsatte rundt om i landets fængsler og arresthuse.

Førstehjælp og samaritter: I Røde Kors arbejder vi også for at styrke menneskers evne og parathed til at passe på hinanden. Derfor tilbyder Røde Kors kurser i førstehjælp til borgere og virksomheder. Vores 800 samaritter danner et netværk over hele landet og laver årligt ca. 30.000 behandlinger af tilskadekomne. I 2017 underviste vi over 100.000 danskere i førstehjælp.

Nye målgrupper på vej: Vi arbejder i stigende grad med nye målgrupper med mere omfattende og komplekse udfordringer. Det er f.eks. syge hjemløse, der udskrives fra hospitaler, unge på kanten af hjemløshed, psykisk syge ensomme, særligt udsatte på vej hjem fra hospitalet og tidligere misbrugere for blot at nævne nogle.

Vi skal nå mange flere: På blot otte år er både antallet af deltagere og frivillige i vores sociale aktiviteter tredoblet. Men vi oplever, at der fortsat er flere, der har brug for vores hjælp, og heldigvis vil rigtig mange engagerede frivillige landet over gerne være med. Røde Kors vil styrke vores engagement i forhold til alle de målgrupper, vi arbejder med og give støtte til langt flere.

RØDE KORS FORPLIGTER SIG TIL

Røde Kors ønsker at skabe en folkelig bevægelse for medmenneskelighed, så vi får alle med i fællesskaberne. Civilsamfundet spiller her en afgørende rolle.

Her er fem initiativer, vi forpligter os til at begynde med:

Hjælp til alle efter ophold på krisecenter

Vi vil udbrede vores frivillige efterværn, så det kan tilbydes til alle kvinder i Danmark, der har opholdt sig på krisecenter for voldsudsatte. Det kræver tæt samarbejde og koordinering med krisecentre og kommuner.

Bedre integration

Mange flygtninge står desværre stadig uden tæt tilknytning til deres lokalsamfund – herunder mange familiesammenførte. Røde Kors vil i samarbejde med Dansk Flygtningehjælp fortsat sikre, at alle – også dem der har været i Danmark i noget tid – tilbydes en frivillig ven, og flere hjælpes til at være aktive medborgere i Danmark.

Kom godt hjem fra sygehuset

Vi vil hjælpe socialt sårbare patienter med et spinkelt netværk til en mere tryk overgang fra hospital til eget hjem via social og praktisk støtte i op til seks måneder fra udskrivning. Patienterne skal hjælpes med at genetablere en hverdag og hjælpes ind i lokale fællesskaber.

Frivillige familiestøtter

Vi vil hjælpe sårbare og udsatte familier fra før fødslen og i de første år med et nyt barn. Frivillige forældrestøtter skal hjælpe forældrene i hjemmet med at indgå i et trygt og stimulerende samspil med barnet, så det får de bedst mulige forudsætninger for en sund udvikling og gode livsmuligheder.

Vi skal have flere med i Røde Kors' fællesskaber

Vi vil forpligte os til at engagere flere om mere. Vi vil åbne vores fællesskaber for flere sårbare. Og, hvor det er meningsfuldt, vil vi udviske skellet mellem deltager og frivillig, så vi sikrer, at flere styrkes i stærke, ligeværdige og frivillige fællesskaber.

NOTER

- 1 *Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2017*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 2 *Børns og unges mentale sundhed*, Vidensråd for forebyggelse, 2014; *Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2017*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 3 *Nøgletal for det regionale sundhedsvæsen 2009-2017*, Sundhedsdatastyrelsen 2017
- 4 *Sørgelig rekord: Der har aldrig været flere fattige børn*, AE, 2018
- 5 *Tema 5: Støtte til forældre og forældreprogrammer*, KL, 2013; *Børn og unge i Danmark – Velfærd og trivsel*, SFI, 2014; *The Long-Term Effect of Childhood Poverty*, Rune V. Lesner, Journal of Population Economics, 2017
- 6 *Fællesskabsmålingen*, SFI (nu VIVE) for TrygFonden, 2017
- 7 *Holdninger til socialt udsatte*, Epinion for Rådet for socialt udsatte, marts 2018
- 8 *Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2017*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 9 *Hjemløshed i Danmark*, Vive, 2017
- 10 *Sørgelig rekord: Der har aldrig været flere fattige børn*, AE, 2018
- 11 *Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for børn og unge*, Rambøll, 2012
- 12 *Fællesskabsmålingen*, SFI (nu VIVE) for TrygFonden, 2017
- 13 *Holdninger til socialt udsatte*, Epinion for Rådet for socialt udsatte, marts 2018
- 14 *The secret to living longer may be your social life*, Susan Pinker, TED TALK, 2017
- 15 *Frivilligrapporten, Befolkningsundersøgelsen*, CFSA, 2017
- 16 *Formal Volunteer Activity and Psychological Flourishing in Scandinavia: Findings from Two Cross-sectional Rounds of the European Social Survey*, Santini et al., Social Currents, 2018
- 17 *Sociale fællesskaber*, Voxmeter for Røde Kors, 2018
- 18 *Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2017*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 19 *Danmarks statistik, folketal 1. kvartal 2018*
- 20 *Sociale fællesskaber*, Voxmeter for Røde Kors, 2018
- 21 *Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2017*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 22 *Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2017*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 23 *Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2017*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 24 *Kortlægning og analyse af danske initiativer til ensomme*, Christiansen, J., Lasgaard, M., DEFACTUM, Region Midtjylland, 2017
- 25 *Hjemløshed i Danmark. National kortlægning*, SFI, 2017
- 26 *Anbragte unge med psykiske vanskeligheder*, VIVE, 2018; *Anbragtes unges udsathed*, SFI, 2017; *Analyse af skolegang og udvikling i voksenlivet blandt personer, som har været anbragt udenfor hjemmet som barn*, KL, 2015
- 27 *Analyse af skolegang og udvikling i voksenlivet blandt personer, som har været anbragt udenfor hjemmet som barn*, KL, 2015
- 28 *Præventive effekter af straf og andre tiltag over for lovovertrædere*, Justitsministeriets Forskningskontor, 2015; *Fængsler og menneskerettigheder*, Engbo og Scharff, 2012
- 29 *Primus Motors startmåling 2015-18*, Røde Kors, 2018
- 30 *Løsladt og gældsat*, Annette Olesen, 2013
- 31 *Løsladt og gældsat*, Annette Olesen, 2013
- 32 *Betænkning 1547 om sagsomkostninger i straffesager*, Justitsministeriet, 2014
- 33 *Betænkning 1547 om sagsomkostninger i straffesager*, Justitsministeriet, 2014
- 34 *Vold og seksuelle krænkelse*, Statens Institut for Folkesundhed, 2018
- 35 *Psykisk partnervold – en kvantitativ kortlægning*, VIVE, 2018
- 36 *Årsstatistik 2017, Kvinder og børn på krisecenter*, Socialstyrelsen, 2018
- 37 *Vold mod kvinder: En EU-undersøgelse*, Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, 2014
- 38 *Psykologsamtaler til kvinder på krisecenter – Evaluering af indsatsen*, Socialstyrelsen, 2015
- 39 *Sociale fællesskaber*, Voxmeter for Røde Kors, 2018
- 40 *Børn og unge i Danmark – Velfærd og trivsel*, SFI, 2014
- 41 *Tema 5: Støtte til forældre og forældreprogrammer*, KL, 2013
- 42 *Børn og unge i Danmark – Velfærd og trivsel*, SFI, 2014; *The Long-Term Effect of Childhood Poverty*, Rune V. Lesner, Journal of Population Economics, 2017
- 43 *Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for børn og unge*, Rambøll, 2012; *Return on Investment: Cost vs. Benefits*, James J. Heckmann, 2008
- 44 *Tema 5: Støtte til forældre og forældreprogrammer*, KL, 2013
- 45 *Børn i risiko*, Øyvind Kvello, 2013
- 46 *Udsatte børns fritidsliv*, SFI, 2007
- 47 *Barnets velfærd i centrum – ICS håndbog*, 2014, Socialstyrelsen
- 48 *Røde Kors afdækning af muligheder for tilskud til fritidsaktiviteter*, Røde Kors, 2018
- 49 *Hvad vi ved om udsatte unge*, Rockwool Fonden, 2017

- 50 *Børn og unges uddannelseschancer – de boligsociale indsatsers bidrag*, VIVE, 2018; *En vej til arbejdsmarkedet med de boligsociale indsatser*, VIVE, 2018
- 51 *GODT PÅ VEJ - Virkningen af fritidsjobaktiviteter i udsatte boligområder*, CFBU, 2012; *Fritidsjob for fremtiden*, Foreningen Nydansker, 2013; *Fritidsjob til udsatte unge er en god investering for samfundet*, Den Sociale Kapitalfond, 2017
- 52 *Analyse af afsavn blandt børn og unge*, Børneindblik 6/2016, Børnerådet 2016; *Skolebørnsundersøgelsen 2010*, Statens Institut for Folkesundhed, SDU; *Børn og unge i Danmark Velfærd og Trivsel*, SFI, 2014
- 53 *Social mobilitet. Sammenhænge mellem studerende og forældres uddannelsesniveau*, Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2015; *Forældres tid på kontanthjælp sænker børns uddannelsesaktivitet*, Rockwoolfondens Forskningsenhed, 2018
- 54 *Sociale fællesskaber*, Voxmeter for Røde Kors, 2018
- 55 *Forebyggelsespakke: Mental Sundhed*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 56 *Børns og unges mentale sundhed*, Vidensråd for forebyggelse, 2014
- 57 *Børns og unges mentale sundhed*, Vidensråd for forebyggelse, 2014
- 58 *Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2017*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 59 *Nøgletal for det regionale sundhedsvæsen 2009-2017*, Sundhedsdatastyrelsen 2017
- 60 *Forebyggelsespakke: Mental Sundhed*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 61 *En moderne, åben og inkluderende indsats for mennesker med psykiske lidelser*, Regeringens udvalg om psykiatri, 2013
- 62 Læs om En af os her: www.en-af-os.dk
- 63 *Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2017*, Sundhedsstyrelsen, 2018
- 64 *Hjemløshed i Danmark 2017 – National kortlægning*, Vive, 2017; *Momentum 21/2016*, KL; *Momentum 6/2018*, KL
- 65 *Undersøgelse af kommunal psykologbehandling til unge*, Psykiatrifonden, oktober 2017
- 66 *Bedre Psykiatri*, 2018 (www.bedrepsykiatri.dk/viden/parorende-belastning)
- 67 *Bedre Psykiatris forældreundersøgelse 2013*, Bedre Psykiatri, 2013
- 68 *Bedre Psykiatris forældreundersøgelse 2013*, Bedre Psykiatri, 2013
- 69 *Bedre Psykiatris forældreundersøgelse 2014*, Bedre Psykiatri, 2014
- 70 *Det Nationale Integrationsbarometer*, opgjort ved 2. kvartal 2018
- 71 *Det Nationale Integrationsbarometer*, opgjort ved 2. kvartal 2018
- 72 *Nydanskeres beskæftigelsesindikatorer – medborgerskabsundersøgelsen*, Udlændinge- og integrationsministeriet, 2018
- 73 *Børne- og hverdagsperspektiver på anbringelser af uledsagede flygtningebørn og unge - Afsluttende forskningsrapport*. Aagerup, Lars et. AL., 2017
- 74 *Familier på integrationsydelse – en analyse af økonomi, afsavn og social eksklusion i et menneskeretligt perspektiv*, Institut for Menneskerettigheder, 2018
- 75 *Familier på integrationsydelse – en analyse af økonomi, afsavn og social eksklusion i et menneskeretligt perspektiv*, Institut for Menneskerettigheder, 2018; *Statusrapport sociale aktiviteter 2017*, Røde Kors, 2018
- 76 *The long-term effect of childhood poverty*, Lesner, Journal of Population Economics, 2017
- 77 *Modtagere af integrationsydelse – faktaark*, Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2018
- 78 *Mytedræber: Næsten hver anden i udsatte boligområder er etnisk dansk*, Gunvor Christensen, VIVE, 2018
- 79 *En vej til arbejdsmarkedet med de boligsociale indsatser – evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne*, VIVE, 2018
- 80 *Børn og unges uddannelseschancer – de boligsociale indsatsers bidrag – evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne*, VIVE, 2018
- 81 *Strategisk styring og udvikling i de boligsociale under 2015-2018-midlerne. Førmåling og foreløbige resultater*, SBI, 2018
- 82 *Sociale fællesskaber*, Voxmeter for Røde Kors, 2018
- 83 *Tal om frivilligt socialt arbejde*, CFSA, 2018
- 84 *Tal om foreninger og frivillighed*, CFSA, 2018

UDGIVET AF

RØDE KORS

BLEGDAMSVEJ 27

2100 KØBENHAVN Ø

WWW.RØDEKORS.DK

JANUAR 2019

LAYOUT

Helle Bjerre Østergaard

FOTO

Maria Fonfara (forside, side 6, 20, 29)

Mikkel Møller Jørgensen (side 11)

Peter Sørensen (side 14)

Charlotte Quitzau/Ungdommens Røde Kors (side 25)

Schutterstock (modelfoto side 19)

OPLAG: 1000

TRYK: KLS

